

anses for forestaaende, men Prisforholdene har gjort, at de Summer, man lagde hen, nu er alt for smaa — Renterne af dem kan slet ikke strække til —, og medens man efter 1915 straks holdt igen med at tillade Ligning, har det været nødvendigt at tillade den senere i mange Tilfælde, men det har, som sagt, heller ingen Vanskeligheder voldt. Dog er det rimeligt, at i Tilfælde, hvor det er større Ting, der skal foretages ved en Kirke, maa man gaa til den øverste Myndighed for at faa Tilladelse, men der er ingen Rimelighed for, at Kirkeministeriets Embedsmænd og hele dette Apparat skal sættes i Bevægelse, hver Gang det bliver nødvendigt at udskrive smaa Beløb til Vedligeholdelse af en Kirke. Det nærmeste Tilsyn her bliver foruden Menighedsraadet Provstjudvalgene; jeg skal senere komme tilbage dertil.

Det tredje Lovforslag er *Forslag til Lov om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v.*, den saakaldte Synslov. Vor nuværende Synslov er af 1861. Det er en af de Monradske Love, og den var for sin Tid en ypperlig Lov; den var naturligvis ikke nogen Nyskabning, vi havde Love om Kirkesyns ogsaa før den Tid, men den var for sin Tid et ypperligt Lovarbejde, og det kan man ogsaa sige sig selv; havde den ikke været det, havde den ikke været gældende Lov den Dag i Dag, for Rigsdagen er jo ret virksom med at lave Lovene om; saa snart der blot er noget, man synes kunde være anderledes og maaske ogsaa bedre, er man villig til at lave Lovene om og give Tillæg og Tillæg til Tillæg til Love, saaledes at den jævne Mand ofte har ondt ved at finde, hvad der er Lov her i Landet. Denne Lov er altsaa Grundlaget, som vi lever paa endnu; der er kun kommet en enkelt Lov af 7. Juni 1873 om Kakkellovne og deslige i Kirkerne. Den Monradske Lov var i Henseende til al Slags Inventar i Kirkerne og i Henseende til Kirkernes Vedligeholdelse meget specificeret; den nævner alle Enkeltheder, f. Eks. hvorledes en Alterdug skulde være, hvad Stof den skulde være af o. s. v. Og dette var vist nødvendigt den Gang, fordi de fleste Kirker var i privat Eje — det vil sige, det var Tienden, der var i privat Eje, og Kirkerne var saa et Anhang til Tienden. For disse Tiendejere var Kirkerne et kedeligt og slemt Anhang, men alligevel skulde de jo holde dem ved lige og i Orden. Men Følgen var naturligvis, at Kirkerne ikke blev synderlig godt vedligeholdt, og det var derfor nødvendigt, at Loven indeholdt bestemte Regler for hver enkelt Ting. Fler-tallet i det kirkelige Udvalg har nu ment,

at man i Hovedsagen burde holde sig til Loven af 1861 med alle disse Enkeltheder, medens et Mindretal derimod har ment, at man kun skulde nævne Hovedtingene i Loven og overlade Enkelthederne til Afgørelse ved kongelig Anordning eller til Forklaring i en Vejledning, som kan udstedes administrativt. Dette vilde være det mest praktiske, thi der er jo mange Ting, som forandrer sig i Tidens Løb; f. Eks. er Belysningsmidlerne i Kirkerne blevet forandret meget siden 1861, Opvarmningen ligesaa, og mange andre Ting. Det er derfor urimeligt at blive ved det gamle, og det er lige saa urimeligt at indføre en Ordning, hvorefter man skal løbe til Lovgivningsmagten og lave nye Love hvert Øjeblik. Det vil være rimeligere at fastslaa Hovedprincipperne i en Lov og saa overlade Administrationen at ordne Sagerne i Overensstemmelse med en Vejledning.

Der er i dette Lovforslag flere Regler om Kirkegaarde og disses Vedligeholdelse, end vi hidtil har haft i Loven — vi har haft ikke saa faa Regler i Vedtægter og Reglementer, men ikke i Loven. Jeg tror, ærede Medlemmer vil være enige med mig i, at indtil de sidste Tider har vore Kirkegaarde, i hvert Fald mange Steder, ligget hen i en sørgelig Tilstand. Det er vist Troels Lund, som fortæller, at i den katolske Tid blev Kirkegaardene mere og mere velholdte og pynteligt ordnet, men da Reformationen kom, forfaldt de, og han nævner adskillige Eksempler paa, hvor skrækkeligt det saa ud paa vore Kirkegaarde. Det har sikkert ogsaa set slemt ud, thi Peder Palladius kommer jo med mange Formaning til Menighederne om at holde deres Kirkegaarde i sømmelig Stand. Men indtil de sidste Tider har Kirkegaardene, som sagt, mange Steder ligget hen i en sørgelig Tilstand, Gravene har ligget mellem hinanden uden nogen som helst Orden — jeg taler her om Landsbykirkegaarde; thi paa Købstadkirkegaardene har jo de mange Begravelser tvunget til en vis Økonomi og Orden, og enkelte Steder er der ogsaa blevet kommunalt Begravelsesvæsen —, det har været saaledes, at Folk egentlig kunde grave Grave, hvor som helst det passede dem, og dette har medført megen Uorden og en meget daarlig Økonomi. Og hvad der ofte har gjort mig ondt, er at se den store Mangel paa Omhu for de gamle Kirkegaardsdiger. De gamle stensatte Kirkegaardsdiger er noget af det ældste i hele vort Land, i hvert Fald ved jeg intet, der er ældre, thi da Kristendommen blev indført, og man byggede Kirker og lavede Kirkegaarde, blev